

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

ILM SARCHASHMALARI

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining FILOLOGIYA, FALSAFA, FIZIKA-MATEMATIKA hamda PEDAGOGIKA fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrdir.

10.2020

**научно-методический журнал
Издаётся с 2001 года**

Urganch – 2020

ganishda, mavzu usulida lugʻatlar tuzishda, arab, oʻzbek tillarining sinonim lugʻatini tuzishda, turkiy tillar tarixiy etimologik lugʻatlar tuzishda xizmat qiladi. Ushbu lugʻat orqali turkiy xalqlar va arab xalqlarining tarixiy aloqalari, leksikasi haqida bilish imkoniyati yotadi. 14–15-asrlardagi turkiy va arab xalqlarining oʻzaro iqtisodiy, siyosiy va madaniy aloqalari ushbu lugʻatni tuzilishiga zamin boʻlgan. Ushbu lugʻat hozirgi zamonaviy arab lugʻatlari bilan farq qiladi. Oddiy misol tariqasi ushbu lugʻatda aksariyat ism soʻz turkumiga kiruvchi leksemalar “al” aniqlik artikli bilan berilgan boʻlib, uni arab tilida oʻqish va yozishni bilgan inson ham bemalol qoʻllash imkoniyati beradi. Hozirgi arab lugʻatlarda esa oʻzak asosida beriladi, bu lugʻatlardan foydalanmoqchi boʻlgan inson, albatta, arab tili grammatikasiga murojaat qilishi lozim. Ilmiy tadqiqotimiz manbasi boʻlgan lugʻatdan barcha soha vakillari keng qoʻllay olishganligi uni ortiqcha murakkablik holatlardan yiroqligidir. Undagi soʻzlar zig-zag usulida berilganli esa uni yanada bezashga hizmat qilgan. Har bir qismdagia soʻzlar ham maʼlum bir sohani aks ettirib, keyingi qism avvalgisini bilan sohaviy yaqinlik bilan berilgan. Masalan, medisina sohasida inson oʻzining kasbiga oid soʻzlari oson topa olgan. Bunday lugʻatlar arab tili ixlosmandlari uchun judayam qulaylikni beradi. Nafaqat arab tili uchun yangi lugʻatchilikni ochib beradi, balki bizga Oltin Oʻrda xonlik davrlardagi turkiy tillar leksimalari haqida maʼlumot beradi. Ayniqsa, oʻlik tillar qatoriga qoʻshilgan ayrim turkiy tillarni oʻrganish imkoniyati ochib beradi. Bu esa ilm-fan uchun yangilik hisoblanadi.

Ahmedova Hikmatxon Tursunovna (Қўқон ДПИ)
СЎЗ МОРФЕМ ТАРКИБИНИНГ ШАКЛ ВА МАЪНО НОМУТАНОСИБЛИГИГА
МУНОСАБАТИ МАСАЛАСИГА ДОИР

***Аннотация.** Мақолада лисоний бирликлар шакл ва маъно номутаносиблигининг функционал, систем ва структур турлари, сўз морфем таркиби унсурларининг уларга муносабати каби масалалар хусусида сўз юритилади.*

***Аннотация.** В статье речь идет о функциональных, системных и структурных асимметриях формы и содержания языковых единиц и об отношениях к ним морфемных строений лексических единиц.*

***Annotation.** The article deals with functional, systemic and structural asymmetries of the form and content of language units and the morphemic structures of lexical units to them.*

***Калит сўзлар:** функционал номутаносиблик, систем номутаносиблик, структур номутаносиблик, вазифавий) унсур, таксономик унсур, семантик унсур, асемантик унсур, афункционал унсур.*

***Ключевые слова:** функциональная асимметрия, системная асимметрия, структурная асимметрия, функциональный элемент, таксономический элемент, семантический элемент, асемантический элемент, афункциональный элемент.*

***Key words:** functional asymmetry, system asymmetry, structural asymmetry, functional element, taxonomic element, symmetrical element, asemantic element, afunctional element.*

Тилнинг ифодаловчи (шаклий) ва ифодаланувчи (мазмун) сатҳларига хос лисоний бирликлар ва уларнинг ўзаро муносабатига кўра, лисоний номутаносиблик уч турга бўлинади:

- а) функционал (вазифавий) лисоний номутаносиблик;
- б) систем лисоний номутаносиблик;
- в) структур лисоний номутаносиблик.

Функционал лисоний номутаносиблик бир лисоний шаклга ҳар хил маъновий қиймат юклаш ёки айна бир маънони ҳар хил шакллар орқали ифодалаш билан вужудга келади. Бу номутаносибликнинг асосий кўринишларига кўп маъноlilik, омонимия, синонимия, дублет киради.

Систем лисоний номутаносиблик тил тизимида амалда бўлувчи айрим ҳодисаларнинг нотекис ривожланиши жараёнида кўзга ташланади. Масалан, муайян бир мазмуний майдонда синонимик муқобиллар ижобий ва салбий маънолар билан ҳар хил ҳажмдаги гуруҳлар ҳосил қилиши лисоний номутаносибликнинг систем турига мансуб бўлади.

Структур лисоний номутаносиблик тилнинг луғавий (лексик), грамматик, орфографик ва бошқа сатҳларига хос бирликларни ўз ичига олади. Структур номутаносиблик лисоний номутаносибликнинг юқоридаги икки турига қараганда, кенг тарқалган. Айниқса, тилнинг синтактик сатҳига хос номутаносиблик лисоний номутаносибликнинг тилнинг бошқа сатҳларига хос номутаносиб-

ликлар билан муносабатдош бўлади.¹

Структур лисоний номутаносиблик тил бирликлари таркибий қисмларининг миқдори ва шу миқдор билан мувофиқлашувчи маъно ва вазифа муносабатига асосланади. Шунинг учун ҳам лисоний номутаносибликнинг бу тури тилнинг синтактик сатҳи ҳодисаларида анча фаол бўлади. Масалан, гап ва сўз бирикмалари қурилишини олсак, уларнинг таркибида функционал (вазифавий) ва таксономик компонент-қисмлар мавжуд бўлади. Функционал (вазифавий) компонент-қисмлар синтактик қурилмаларнинг функционал позициядаги унсурига (аниқроғи, гап бўлаклари ва қўшма гапнинг тўлиқ предикатив асосли қисмларига) тенг келади. Бу қисмлар мустақил тарзда синтактик ва семантик кийматга эга бўлади. Таксономик характердаги қисмлар (компонентлар) мураккаб ва икки ёқлама ҳодисалар саналиб, функционал қисм билан мувофиқлашиб тенг келиши ҳам, мувофиқлашмай тенг келмаслиги ҳам мумкин. Синтактик-семантик жиҳати мутаносиб (симметрияли) қурилмаларда бу икки ҳодиса, яъни функционал ва таксономик қисмлар бир синтактик позицияда тўқнашади, яъни айни бир компонент-қисм ҳам функционал, ҳам таксономик бирлик ҳисобланади. «*Ўнта дафтар*», «*Талабалар клубга тўпланди*» сингари қурилмаларда уларнинг функционал (*ўнта, дафтар; талабалар, клубга, тўпланди*) қисмлари айни ўринда таксономик қисмлар ҳам ҳисобланади. Функционал қисм синтактик қурилманинг маъно ва вазифага эга бўлган унсуридир. Синтактик қурилманинг қисмларидан бири фақат таксономик характер касб этганда, у тилнинг қайсидир ҳодисасини эслатувчи фақат шаклий-моддий хусусиятга эга бўлиб, тилнинг моддийлашган шу шаклига хос вазифа бажармайди, унинг лисоний маъносини юзага чиқармайди.²

Функционал ва таксономик қисмлар ва уларнинг ўзаро муносабатини синтактик сатҳ ҳодисаларида кўрадиган бўлсак, уни қуйидаги гап қурилиши ёрдамида яққол тасаввур этиш мумкин: *Миллий тилни йўқотмоқ миллатнинг руҳини йўқотмоқдир* (А.Авлоний). Мазкур гап қурилишида олти таксономик, яъни шаклий қисм (бирлик) мавжуд: *миллий, тил(ни), йўқотмоқ, миллат(нинг), руҳ(ини), йўқотмоқ(дир)*. Функционал қисмларга келсак, мазкур гап қурилишида иккитагина қисм мавжуд: эга (*миллий тилни йўқотмоқ*) ва кесим (*миллатнинг руҳини йўқотмоқдир*). Структур лисоний номутаносибликнинг бор моҳиятини ана шу мисолнинг ўзидаёқ яққол кўриш мумкин.³

Синтактик сатҳ ҳодисаларига хос шаклий-мазмуний номутаносиблик ҳақидаги йўл-йўлакай маълумотлар В.Г.Гак, Н.Маҳмудов, А.Нурмонов, А.Бердиалиев, Р.Расулов, Р.Абдусаматов, Б.Шеронов, Р.З.Розиқова сингари олимларнинг турли даврларда ёзилган тадқиқотларида учрайди. Хусусан, синтактик сатҳ ҳодисаларига хос номутаносибликнинг парадигматик номутаносиблик ва синтагматик номутаносиблик (В.Г.Гак) деб аталувчи икки тури профессор А.Бердиалиев томонидан ўзбек тили синтактик ҳодисаларига ҳам татбиқ этилган. Маълум қилинишича, синтагматик номутаносибликда синтактик қурилмаларнинг маъновий-вазифавий жабҳаси билан уларнинг моддий-шаклий жабҳаси бирликлари мувофиқ келмайди. Номутаносибликнинг бу тури икки омил таъсирида пайдо бўлади. Бу омилларнинг бирини лисоний ортиқчалик, иккинчисини лисоний тежамлилик деб аталади. Лисоний тежамлиликда мураккаб фикр оддий шакллар воситасида ифодаланади ёки бутун бир фикрни рўёбга чиқарувчи унсуридан баъзилари шаклий ифодага эга бўлмайди. Лисоний ортиқчалик лисоний тежамлиликнинг акси. Бу қонуният амал қилган синтактик қурилмаларда уларнинг айрим шаклий бирликлари шу шаклий бирликларнинг тилда расмийлашган маъно ва вазифаларидан холи бўлади, яъни маъносиз ва вазифасиз мақом касб этади.⁴

Сўз таркибининг асемантик, афункционал характердаги лисоний унсури шакл ва мазмун номутаносиблигининг структур номутаносиблик деб аталувчи турига қарашли бўлади. Структур лисоний номутаносибликнинг лексемаларга хос кўриниши ҳам синтагматик характердаги номутаносиблик ҳисобланди. Сўз таркибига хос синтагматик номутаносиблик ҳам, синтактик қурилмаларда бўлгани каби, сўз таркибида функционал қисмлар билан бир қаторда, афункционал-асемантик қисмларнинг ҳам мавжудлигига асосланади. Бу жараён сўз таркибини ички – иморфем қисмларга ажратиш йўли билан амалга оширилади. Сўз таркибининг шаклий қисмлари билан шу қисмларга тилда расмийлашиб, оммалашган маъновий қисмлар мувофиқлашса, бундай сўзлар таркиби-

¹ Абдусаматов Р. Функционал ва таксономик бирлик тушунчалари ҳамда синтактик муносабат масаласи. Ўзбек тили тараққиёти муаммолари (илмий асарлар тўплами). 1-китоб, Тошкент, 1992, 2-бет.

² Розиқова Г.З. Ўзбек тилида синтактик полисемия. Номзодлик диссертацияси автореферати. Тошкент, 1999. 10-бет.

³ Бердиалиев А. А.Навой асарлари тилининг бир синтактик хусусияти ҳақида. Алишер Навоий (илмий мақолалар тўплами). Хўжанд, 1991, 41–43-бетлар.

⁴ Тожиёв Ё. Ўзбек тили морфемикаси. Тошкент, 1992.

дан асемантик ва афункционал қисмларни кидириш фойдасиз. Чунки сўзнинг сўз ясалиши ёхуд шакл ўзгариши амалларини кўзда тутган морфем қурилишда асемантик ва афункционал лисоний унсурлар мавжуд бўлмайди. Ўзбек тилида таркибида ҳозирги ўзак ва расмий тарзда оммалашган аффикслар мавжуд бўлган барча сўзларнинг морфем қурилиши ана шундай, яъни улар асемантик ва афункционал қисмлардан холи. Уларнинг таркибий қисмлари фақат функционал ва семантик морфема (морф)ларга ажралади: *мевазор* (*мева-зор*), *ишчи* (*иш-чи*), *билимдон* (*бил-им-дон*), *тўшак* (*тўша-к*); *болалар* (*бола-лар*), *китобнинг* (*китоб-нинг*), *фойдаси* (*фойда-си*) каби. *Кўзойнак* (*кўз-ойнак*), *кўричак* (*кўр-ичак*); *қозон-товоқ* (*қозон, товоқ*), *олди-берди* (*олди, берди*), *катта-кичик* (*катта, кичик*), *тез-тез* (*тез, тез*) типдаги қўшма, жуфт ва такрорий сўзлар таркиби ва уларнинг қисмлари ҳам шу гуруҳга киради. Уларнинг лисоний табиати лисоний бирликларнинг ифода ва мазмун муносабатини тасаввур эттирувчи «1:1» схемаси (формуласи)га мос бўлади.

Сўзни морфем қисмларга ажратганда, расмий морфема кўринишидаги бирор қисмнинг (унинг ўзак ёки аффиксга мойиллигидан қатъий назар, бошқа синтагматик қуршовларда ҳам тилда расмий мақомга кирган маъно ва вазифаси уқилмаса, бундай қисм (унсур)лар шу сўз таркибининг таксономик мақомдаги асемантик ва афункционал қисми (унсури) ҳисобланади. Бу лисоний ҳолат лисоний бирликлар ифода ва мазмун планлари помувофиқлигини кўрсатувчи шакл ва мазмун номутаносиблигини билдиради. У шакл ва маъно номутаносиблигининг тилнинг сўз ясалиши ва шакл ясалиши жараёнларини акс эттирувчи морфем сатҳига хос кўриниши саналиб, синтагматик номутаносибликнинг сўзнинг морфем қурилишига қарашли бўлади. *Эпақа, эпчил, етакла, етакчи, олға, олдин; ёқимтой, мирзатерак, мирзачўл; афт-ангор, бирда-ярим, биратўла, тўс-тўпалон, дарду ҳасрат, изма-из* ва ҳ.к. юзлаб сўзлар таркибида таксономик тавсифдаги ана шундай лисоний унсурлар мавжудки, уларнинг таркиби ҳам лисоний номутаносибликнинг синтагматик турига киради. Бу луғавий бирликларнинг айримлари, биринчидан, тилнинг ҳозирги нуктаи назаридан расмий мақомдаги морфем қисмларга ажралмайди (*эпақа, эпчил, етакчи, олға, олдин*); иккинчидан, расмий мақомда морфем қисмларга ажраладиган айримларида улар таркибидаги морфем қисмлардан бири расмий оммалашган одатдаги лисоний маъно ва вазифасидан холи бўлади (*мирза: мирзатерак, мирзачўл; ангор: афт-ангор, тўс: тўс-тўпалон; -да: бирда-ярим, -а: биратўла; у: дарду ҳасрат; ма-: изма-из*). Фикримизнинг исботи учун «*мирзатерак*», «*мирзачўл*» сўзлари таркибида ўзак морфемалардан бири тусида иштирок этаётган «*мирза*» унсурига «Ўзбек тилининг изоҳли луғати»да (М., 1981) берилган шарҳга мурожаат қиламиз. Бу манбада мазкур унсурунинг лексема (сўз) мақомидаги хусусиятлари берилган. Унинг «*ёзув ишларини олиб борган лавозимли киши, котиб (Амлоқдорнинг мирзаси... қаламини қўлига олди. С.Айний)*» маъносига ишорат қилинган; «*саводли, ўқимишли ёш кишиларга хурмат билан мурожаат этиш*» шаклидаги (кўчма маъноли); «*воқори табақаларга мансублик (жаноб)*»ни билдирувчи шахс» маънолари ҳамда «*эркак кишиларга қўйиладиган исм*» эканлиги қайд этилган. Энди «*мирзатерак*», «*мирзачўл*» лексемалари таркибида уларнинг морфемага ўхшаш қисмларидан бири сифатида иштирок этган «*мирза*» унсури сўзнинг луғавий маъноли қисми деб бўладими? Бу икки сўз таркибида «*мирза*»нинг «*Изоҳли луғат*»да қайд этилган қайси маъноси сақланган? «*Ёқимтой*», «*эркатой*» лексемалари таркибидаги «*той*» унсури ҳам «*мирзатерак*», «*мирзачўл*» лексемалари таркибидаги «*мирза*» унсури каби тилда расмий тусга кирган одатдаги луғавий маъноларидан маҳрум бўлган. Энди уни шу сўзлар таркиби нуктаи назаридан луғавий қийматга эга семантик унсур деб бўлмайди. Бироқ «*мирза*» унсури «*мирзатерак*», «*мирзачўл*»; «*той*» унсури «*эркатой*». «*ёқимтой*» сўзлари таркибида шу сўз-дериватларни ясовчи, мотивловчи функционал унсур сифатида иштирок этган: «*мирзачўл*», «*мирзатерак*»; «*ёқимтой*», «*эркатой*» ясалган (ясама) сўзлардир.

Сўз таркибида тилда расмийлашган маъно ва вазифасидан узоклашган аффикс характерига морфемаларнинг ҳам анчасига хосдир. Масалан, «синтактик шакл ҳосил қилувчи баъзи аффикс морфемалар ...ўз маъносидан узоклашган бўлиши, ўз вазифасини бажармаслиги, модал шакл ҳосил қилувчи сифатида қўлланидиган бўлиб қолиши мумкин. Чунончи, «*тездан*», «*бирга*», «*шунда*» (...); «*гоятда*», «*бирдан*», «*шубҳасиз*», «*сўзсиз*»...; «*бор-борин*», «*ёзинг-ёзингиз*», «*томиз-томиздир*», «*бири-бириси*», «*толди-толиқди*», «*кечаси*», «*эртаси*», «*эртага*», «*қараганда*», «*ҳақида*», «*тўғрисида*», «*афтидан*» кабилар... Ҳозирги кунда уларни алоҳида морфема сифатида қараб бўлмайди».¹

¹ Бердиалиев А. А. Навоий асарлари тилининг бир синтактик хусусияти ҳақида. Алишер Навоий (илмий мақолалар тўплами. Хўжаанд, 1991, 41–43-бетлар.

Келтирилган сўзлар таркибида айрим морфологик кўрсаткичлар шу сўзлар морфем таркибининг афункционал (новазифавий), яъни таксономик қисмлари мақомида иштирок этиб, морфем сатҳга хос сўз ясалиши ва шакл ясалиши жараёнлари билан қоришган шаклий-мазмуний номутонасибликни келтириб чиқарган. Фикримиз далили учун профессор А.Бердиалиевнинг илмий-оммабоп мақомда нашр этилган «Сўзлар оламига саёҳат» рисоласидан ўрин олган «яйлов» сўзи ҳақидаги мулоҳазасига мурожаат қиламиз. Унда шундай ёзилади: «...оғзаки ва ёзма нутқимизда ҳам, матбуот саҳифаларида ҳам *яйлов* сўзи тез-тез учраб туради... Бу сўз чорва боқиладиган кенглик (қир, дала) маъносини англатади. Агар бу сўзнинг тарихий маъносини ҳисобга олганимизда эди, уни «*Қишки яйловларда*» каби шу (қиш) фаслга нисбатан ишлатмаган бўлардик. Чунки «*яйлов*» сўзи тарихан «*яй*», «*-ла*», «*-в*» унсурларидан ташкил топган. Унинг «*яй*» қисми мустақил маъноли сўз бўлган – «ёз» (лето) маъносини билдирган. «*-ла*» унсури «*яй*»га кўшилиб, «ёзла», «ёзни ўтказ» маъносидаги янги лексемани ҳосил қилган бўлса, «*-в*» кўшимчаси «*яйла*»га бирикиб, «ёз фаслини ўтказадиган жой», «кенглик» маъносидаги яна бошқа янги сўз ясаган. Хуллас, «*яйлов*» сўзи «*қишлоқ*» (*қиш-ла-в*) сўзининг зид маъносини билдирувчи луғавий бирлик характерини касб этган». Муаллиф (А.Бердиалиев) *яйлов* ҳақидаги фикрларини унинг (шу сўзнинг) «яхшигина ҳордик чикармоқ, «дурустгина сайр қилмоқ» маъноларини билдирувчи *яйрамоқ* сўзи ва унинг ўзак (тарихан) қисми билан ҳам генетик боғлиқлигини эътироф этган ҳолда давом эттирган.

Хуллас, ўзбек тилида морфем таркибида расмий лисоний маъноси ва вазифасидан узоқлашган луғавий ва морфологик унсурлар анча. Улар алоҳида тадқиқотлар объектидир.

Шаропова Раъно (Навоий Давлат Педагогика институти,
филология фанлари бўйича фалсафа доктори, PhD)

ТЕРМИНОЛОГИК ИЗОҲЛИ ЛУҒАТДА ТЕРМИННИ ИЗОҲЛАШ МАСАЛАСИ

Аннотация. Мақолада терминологик изоҳли луғатда терминларни изоҳлашнинг турлари, хусусан, жинс-тур изоҳи ва уни шакллантириш, изоҳ тузилиши ва ўзига хос жиҳатлари таҳлил этилган.

Аннотация. В статье проанализированы виды терминологических дефиниций в толковых словарях, в частности родо-видовая дефиниция и её формирование, структура и особенности дефиниций.

Annotation. The article analyzes the types of terminological definitions in explanatory dictionaries, in particular, the generic-specific terminological glossary, in particular the definition and its formation, the structure and features of definitions.

Калим сўзлар: терминологик луғат, термин, лексикографик изоҳ, таъриф, изоҳ, дефиниция, мантикий ва лингвистик изоҳ, тавсифий ва ҳаволали изоҳ, жинс-тур изоҳи, жинс тушунчаси, тур тушунчаси.

Ключевые слова: терминологический словарь, термин, лексикографическое толкование, определение, толкование, дефиниция, логическое и лингвистическое толкование, описательное и ссылочные толкование, родо-видовая дефиниция, родовое понятие, видовое понятие.

Key words: terminological dictionary, term, lexicographic interpretation, definition, interpretation, logical and linguistic interpretation, reference interpretation, generic-specific definition, generic concept, specific concept.

Терминологик изоҳли луғатда терминни изоҳлаш луғатнинг энг асосий жараёни, муҳим вазифаси, масъулиятли қисми саналади. Соҳа терминлари изоҳли луғатида энциклопедик тавсиф эмас, балки термин маъноси қисқа таърифланиши лозим.

Маълумки, луғат мақоласидаги термин маъносини изоҳловчи тавсиф, тушунтириш “дефиниция”, “таъриф” ёки “изоҳ” деб номланади. Ўзбек лексикографиясида бу маънода кўпроқ “изоҳ” термини қўлланади. Изоҳли луғатда сўз, жумладан, термин маъносини изоҳлаш таъриф, тавсифлаш каби йўллар билан амалга оширилади. Терминологияни тартибга солишга бағишланган ишларда изоҳ деганда тушунчанинг изоҳлаш жараёни натижаси тушунилади. Замонавий мантиқда изоҳ белгисига қараб ўнлаб турга бўлинади. Лексикография соҳасида ҳам термин дефиницияси, унинг турларини таснифлаш бўйича бир қатор тадқиқотлар амалга оширилган. Мазкур ишларда луғат бирлигини изоҳлашнинг икки ва ундан ортиқ кўринишлари кўрсатиб ўтилган. Масалан, Е.Н. Толикина лингвистик ва мантикий; Арбатский синонимик, санаб кўрсатиш, тавсифий, инкор; З.И.

MUNDARIJA

21-OKTABR – O‘ZBEK TILIGA DAVLAT TILI MAQOMI BERILGAN KUN

Primov Azamat. Davlat tili – millat va davlat tayanchi.....	3
---	---

MATEMATIKA

Matyoqubov Ollabergan, Rozzaqov Temurbek. Koeffitsiyentlari kompleks qiymatli bo‘lgan dirak operatorlarining bitta sinfi uchun xill diskriminanti.....	6
Даужанов Аиназар Шынназарович. Методические изложения элементов теории обобщенных функций.....	11

FALSAFA

Курбанов Джамшид Джураевич. Марказий Осиё мутафаккирлари илмий меросининг тинчлик ва барқарорликни таъминлашдаги фалсафий қарашлари.....	26
Мамаюсупов Умид Қурбонovich. Ҳозирги давр фани ва замонавий фалсафа тараққиётида илмий башорат муаммоси.....	30
Султанова Гулноза Сабировна. Креативлик, ижодиёт ва нораціонализм.....	32
Эргашев Улуғбек Адхамович, Умурзаков Ахмаджон Махаматович. Динлараро бағрикенглик ҳоясининг ҳуқуқий-ахлоқий асослари.....	35
Негматова Шахзода Шухратовна, Исхакова Шахло Исмоиловна. Ўзбекистонда диний туризмнинг ҳуқуқий асослари.....	37
Қаҳҳорова Матлюба Манофовна, Юлдашев Серобжон Ўрмоналиевич. Ижтимоий-маданий технологиялар ва маънавий ҳаёт уйғунлиги.....	40
Шодиев Жаҳонгир Журақулович. Умар Хайёмнинг асосий асарлари ва рубоийларининг тузилиши, мазмуни ва таҳлили.....	44
Juraeva Nigora Avazovna. Geographical and Technical Patterns as Ontological and Epistemological Patterns of the Development of the Paradigm of Civilizations.....	47

TILSHUNOSLIK

Қосимова Мадина Зайнобиддиновна. XXI аср тилшунослигининг ютуқлари ва замонавий тилшуносликда фрейм ва гештальт масаласи.....	51
Tursunaliyeva Muslimabonu Abdvosit qizi. “Kitobu Bulgat al-Mushtak fi lugat at-turk va-l-qifchaq” asarining manbashunoslik tadqiqi.....	54
Ahmedova Hikmatxon. Сўз морфем таркибининг шакл ва маъно номутаносиблигига муносабати масаласига доир.....	56
Шаропова Раъно. Терминологик изоҳли лугатда терминни изоҳлаш масаласи.....	59
Kurbonova Ozoda. Lexico-semantic Features of Uzbek-English Anthroponyms.....	62

ADABIYOTSHUNOSLIK

Икромхонова Феруза. Тарихий асос ва жанрий муаммо.....	65
Жабборов Эшназар. Миллий уйғониш тафаккур инқилоби ва жадидчиликнинг маърифат қарашлари.....	70
Ражабова Раъно Зариповна. Адабий топишмоқларда халқ топишмоқларига хос жанрий белгиларнинг ифодаси.....	74
Rahimova Bekposhsha. Bugungi adabiy jarayonda xorazmlik yosh shoirlarning o‘rni.....	79

PEDAGOGIKA

Рашидов Анваржон Шарипович. Замонавий таълим ва инновацион технологиялар соҳасидаги илгор тажрибалар.....	83
Қамбаров Мухриддин Зухридинович. Техника олий таълим муассасаларида “олий математика”дан дарс машғулотлари ташкил этилишининг бугунги ҳолати.....	86
Исмаилова Шамсия Курултаевна, Бекпулатова Шахло Шодликовна, Чупанова Кувончой. Замонавий мактаб бошқарувида ижтимоий тадқиқотлардан фойдаланиш.....	92